

**КРИМСЬКА
ПРАВОЗАХИСНА
ГРУПА**

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ З РЕАГУВАННЯ НА ПАНДЕМІЮ COVID-19 У КРИМУ

(13 – 20 КВІТНЯ 2020 РОКУ)

ЗМІСТ

1. Акти й рішення де-факто органів влади
2. Обмеження пересування через КПВВ
3. Практика застосування обмежувальних заходів
4. Інформування населення, доступ до необхідних медичних послуг і засобів індивідуального захисту
5. Висновки й рекомендації

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

На сайті Кримської правозахисної групи ви можете ознайомитися з попередніми результатами моніторингу ситуації з реагування на пандемію COVID-19 в Криму

16-29 березня 2020 року

30 березня — 5 квітня 2020 року

6 — 12 квітня 2020 року

1. АКТИ Й РІШЕННЯ ДЕ-ФАКТО ОРГАНІВ ВЛАДИ

1.1. Уряд РФ

1. 18 квітня було ухвалено наказ президента РФ №274¹, орієнтований на урегулювання стану іноземців й осіб без громадянства на час обмежувальних заходів через COVID-19. На період з 15 березня до 15 червня 2020 р. призупиняється завершення термінів дії документів, що дозволяють перебування іноземців й осіб без громадянства на території РФ, і термінів добровільного виїзду їх за рішеннями судів. Також указ дозволяє роботодавцям залучати до роботи таких осіб без необхідних «міграційних» документів. За час з 15 березня до 15 червня не мають ухвалюватися рішення про небажаність перебування іноземців й осіб без громадянства, про адміністративне видворення чи депортацію.
2. 18 квітня було ухвалено наказ президента РФ №275², який тимчасово змінює норми про дієвість документів для засвідчення особи (зокрема й для 14-річних дітей). Як-от, паспорт або водійські права, термін дії яких добіг кінця в період з 1 лютого до 15 липня 2020 р., визнаються дійсними документами, що засвідчують особу.

1.2. Крим

3. 13 квітня наказом № 104-У³ були запроваджено нові зміни до наказу С. Аксьонова «про режим підвищеної готовності». Як-от, обов'язкову самоізоляцію було скасовано для певних посадових осіб, котрі прибувають до Криму зі службовою метою, й для експедиторів і водіїв, котрі доправляють товари до Криму. Також було заборонено роботу вахтовим методом для тих, хто прибуває до Криму.
4. Цим наказом було розширено перелік підстав для виходу з дому (із самоізоляції), а саме, з'явилося формулювання «необхідність здійснення громадянами невідкладних дій з особистою присутністю». Норма є невизначеною у питаннях «невідкладності» та «особистої присутності». Це створює корупційні ризики під час складання протоколів за порушення вимог самоізоляції, тому що, приміром, співробітник поліції вирішуватиме, чи є причина виходу з дому невідкладною, чи ні.
5. Новий наказ змінив підхід до визначення підприємств, які в змозі продовжувати роботу в умовах «карантину». Тепер список дозволених видів робіт і послуг визначається наказом президента РФ від 2 квітня 2020 р. № 239 «Про заходи щодо забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення на території РФ у зв'язку з поширенням COVID-19» і розпорядженням «Ради міністрів» Криму № 444-р. від 14 квітня 2020 р.⁴
6. Також було продовжено термін обмеження вантажних і пасажирських перевезень – до 30 квітня, а рух маломірних риболовецьких суден тепер дозволено.
7. 14 квітня наказом 106-У⁵ «Про запровадження в Республіці Крим додаткових заходів соціальної підтримки, що надаються у зв'язку з поширенням 2019 nCoV» розширено соціальну допомогу. Документ передбачає одноразову виплату в розмірі 2000 рублів незаможним пенсіонерам, щомісячну доплату в розмірі 5000 рублів на дитину, народжену з 1 квітня до 31 грудня 2017 р., і до досягнення нею трирічного віку, щомісячне відшкодування частини витрат роботодавців, пов'язаних з оплатою праці робітників, котрі наражаються на ризик звільнення, та організацією їхньої тимчасової зайнятості, у розмірі, що не перевищує 18 846 рублів на одного такого працівника.
8. 15 квітня опубліковано постанову «Ради міністрів» Криму⁶ № 213 «Про запровадження виплат стимулюючого характеру за особливі умови праці та додаткове навантаження медичним працівникам, котрі надають медичну допомогу громадянам, у яких виявлена нова коронавірусна інфекція, та особам із груп ризику інфікування новою коронавірусною інфекцією».

1.3. Севастополь

9. 13 квітня підписано наказ так званого «губернатора міста Севастополя № 30-УГ⁷ про додаткові обмежувальні заходи в місті. В'їзд до міста й виїзд з нього тепер здійснюється лише через цілодобові блокпости за умови підтвердження реєстрації місця проживання або фактичного мешкання в Севастополі. Ці обмеження не поширюються на працівників підприємств, котрі продовжують роботу в умовах «карантину» (за наявності спецперепустки), на громадян, чия діяльність пов'язана з боротьбою з лихами, чи тих, котрі приїжджають до Севастополя на спецтранспорті. На блокпостах усі зобов'язані проходити обов'язкове вимірювання температури тіла, а за умови, що температура перевищує 37 градусів, проїзд заборонений, і в цьому випадку таку особу мають доправити каретою швидкої допомоги до медичного закладу. Роботу блокпостів забезпечують МВС, Росгвардія, ФСБ РФ. Наказ також зобов'язує осіб, котрі повернулися з відрядження, самоізолюватись терміном на 14 днів за місцем проживання, якщо такого місця немає, то самоізоляція має проходити в умовах обсервації.

10. Наступним наказом № 31-УГ від 13 квітня 2020 р.⁸ було заборонено продаж будматеріалів у торгівельних об'єктах, де не передбачено торгівлю без відвідування об'єкту.

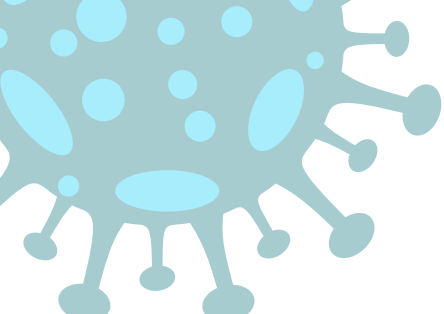
11. 15 квітня «Департамент освіти й науки Севастополя» оприлюднив наказ № 391-П⁹, за яким визначено дату закінчення навчального року - 20 травня 2020 р., а навчання в квітні-травні здійснюється дистанційно.

2. ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕСУВАННЯ ЧЕРЕЗ КПВВ

12. На українських КПВВ з Кримом триває дія обмежень виїзду-виїзду, встановлених розпорядженням КМУ,¹⁰ за якими громадяни України можуть виїхати з Криму або в'їхати туди за наявності підстав гуманітарного змісту (незалежно від реєстрації місця проживання). Рішення про пропуск через КПВВ з таких причин ухвалює голова Державної прикордонної служби України.

13. За розпорядженням уряду РФ від 27 березня 2020 р. пересування через російські КПВВ з Кримом, як і раніше, заборонено навіть для тих, хто має паспорта громадян РФ. Винятки становлять, зокрема, «громадяни РФ, котрі постійно мешкають на територіях окремих районів Донецької та Луганської областей України» або ті, хто мають перетнути КПВВ у випадку смерті близького родича.¹¹ Таким чином, громадяни України з реєстрацією місця проживання на півострові не в змозі виїжджати на підконтрольну Україні територію¹².

14. 17 квітня на КПП «Джанкой» російські прикордонники відмовили у пропуску громадянину України Олегові Соф'янику¹³. Оскільки він вимушено отримав російський паспорт, то його як «громадянина РФ» не пропустили, посилаючись на розпорядження уряду РФ про заборону виїзду громадян РФ. Олег Соф'яник мав намір переїхати на підконтрольну Україні територію для постійного проживання. Він є радянським дисидентом – за відмову від служби в радянській армії його примушували до психіатричного лікування.

3. ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ

15. Примусова обсервація здійснюється за рішенням суду, відповідні матеріали до суду готує Росспоживнагляд. Як-от, стосовно двох родичів жінки, у котрої було підтверджено COVID-19, Росспоживнагляд спрямував до «Ялтинського міського суду» матеріали для застосування примусової обсервації через відмову родичів від обсервації¹⁴.

16. 13 квітня в Євпаторії, попри заборону на проведення мирних зібрань, відбулося урочисте покладання квітів «на честь річниці визволення від німецько-фашистських загарбників». В акції взяли участь, за словами журналістів, 9 осіб, серед котрих були представники ради ветеранів й адміністрації міста¹⁵. Усі учасники заходу не мали індивідуальних засобів захисту (масок і рукавичок). 18 квітня в Балаклаві відбулася схожа акція¹⁶.

17. Мешканці Керчі зафіксували на відео велике скупчення людей без дотримання соціальної дистанції біля входу до заводу «Затока»¹⁷. За їхніми словами, така ситуація спостерігається щоранку після відновлення роботи заводу, що створює загрозу інфікування COVID-19 серед працівників.

Громадський транспорт і пересування у населених пунктах

18. 13 квітня де-факто влада заявила про видачу перепусток для громадян старше 65 років, у кого виникла необхідність «невідкладних дій з особистою присутністю» на час дії обмежувальних заходів. У такій ситуації люди мають звернутися до місцевої адміністрації¹⁸. Порядок, що регулюватиме видачу таких перепусток, має бути розроблений і доведений до відома адміністрацій 14 квітня. Проте такі нормативно-правові акти у публічному доступі відсутні.

19. З 15 квітні на в'їзді до Керчі співробітники ДІБДР зупиняють більшість автомобілів для перевірки¹⁹. Водіїв і пасажирів прохають пред'явити документи на дозвіл залишати місце проживання, а також назвати мету поїздки й місце, куди прямує автомобіль²⁰.

20. Через обмежений графік руху громадського транспорту на зупинках збираються великі черги, а салони громадського транспорту повнісінькі. Нинішній графік не в змозі забезпечити потреби громадян у пересуванні та потребує додаткових рейсів²¹.

Обмеження в релігійній сфері

21. Згідно із заявою Духовного управління мусульман Криму, проведення п'ятничних і колективних молитов в мечетях Криму припинено до 30 квітня²².

22. Сімферопольська і Кримська єпархія УПЦ московського патріархату на вимогу Росспоживнагляду дійшла рішення призупинити відвідування парафіянами храмів у великодні дні²³.

23. Свято-Георгіївський монастир у Балаклаві було зачинено через загрозу поширення COVID-19, тому що у монастирі перебував паломник, котрий захворів на COVID-19²⁴.

Система освіти

24. Кількість обов'язкових випробувань для учнів 9-х класів було скорочено до 2 – російська мова й математика (зазвичай здають 4 іспити). Також було призначено дату початку складання єдиного державного екзамену для випускників шкіл – 8 червня²⁵.

Мілітаризація в умовах «карантину»

25. Так званий «військовий комісаріат Республіки Крим» повідомив, що до 30 квітня припинений особистий прийом громадян і проведення медичних комісій у рамках мобілізаційної кампанії, формально розпочатої в Криму 1 квітня²⁶. Також було оголошено перенесення попередньої дати відправки першої групи призовників з Криму на 20 травня 2020 р.²⁷

26. Екіпажі літаків і гвинтокрилів Морської авіації та ППО Чорноморського флоту РФ розпочали підготовку повітряної частини «Параду на честь 75-ї річниці Перемоги», що традиційно відбувається 9 травня²⁸.

27. Крім того, в Криму тривають військові навчання. Зокрема, екіпажі морських тральщиків Чорноморського флоту «Іван Голубець» і «Железняков» беруть участь у плановому тактичному навчанні²⁹.

28. У Севастополі було зафіксовано залучення членів парамілітарних формувань – козаків – до патрулювання поліцією вулиць та проведення «профілактичних бесід» з місцевими мешканцями³⁰.

СІЗО й колонії

29. Директор ФСВП РФ Олександр Калашников звернувся до голови Верховного суду РФ з питання загрози поширення COVID-19 у слідчих ізоляторах. У своєму листі він підтверджує інформацію КПГ та інших правозахисних організацій про те, що СІЗО Сімферополя переповнене. Через те, що слідчі ізолятори переповнені, він звертається до Верховного суду з проханням орієнтувати суди застосовувати практику обрання альтернативних запобіжних заходів, не пов'язаних із взяттям під варту.

30. В'язні, котрі перебувають у СІЗО, підтверджують, що, як і раніше, не отримують медичної допомоги та індивідуальних засобів захисту.

Відповідальність за порушення обмежень

31. З 14 квітня у більшості міст Криму було збільшено кількість патрулів, основну частину яких становлять співробітники поліції і Росгвардії^{31 32}.

32. З 15 квітня в Севастополі відбувається патрулювання зупинок громадського транспорту співробітниками поліції, представниками Чорноморського флоту, департаменту громадської безпеки й «народними дружинами». Вони вимагають від пасажирів надати перепустку встановленого зразка й називати мету поїздки³³. За результатами перевірок складаються адміністративні протоколи.

33. «Заступник начальника поліції МВС Криму» повідомив, що в Криму за добу 15 квітня поліціанти склали 208 адміністративних протоколів за ст. 20.6.1 КпАП РФ за порушення режиму «підвищеної готовності», а саме, за те, що «люди перебували на вулиці безпідставно»³⁴.

34. Практика складання протоколів й ухвалення судових рішень за ст. 20.6.1 КпАП РФ свідчить про довільне тлумачення норм цієї статті. Важливо зазначити, що у наказі про режим «підвищеної готовності» відсутня пряма заборона на відвідування громадських місць. Водночас норма щодо «самоізоляції» нерідко тлумачиться співробітниками поліції як абсолютна заборона виходу на вулицю.

35. Як-от, 4 квітня на Максима Шустова у м. Саки було складено протокол за ч. 1 ст. 20.6.1 КпАП РФ за те, що він залишив місце проживання без дозвільних документів. Співробітники поліції, складаючи протокол, запевнили, що на нього чекає попередження, тому що він визнав власну провину. Проте 13 квітня «Судакський районний суд» ухвалив призначити покарання у формі штрафу в розмірі 15 000 рублів. Мінімальний штраф за цією частиною статті – 1 000 рублів.³⁵

36. Також серед прикладів треба відзначити протоколи, складені на мешканця Ялти, котрий йшов до банкомату для зняття готівки³⁶, на мешканця Севастополя, котрий рибалив на причалі.³⁷

37. 17 квітня було повідомлено, що Слідчий комітет порушив кримінальну справу стосовно 35-річної мешканки Сімферополя за «застосування насильства щодо співробітника поліції, котрий контролював дотримання режиму самоізоляції»³⁸.

38. З 15 квітня набули чинності зміни до КпАП Криму, внесені «Законом Республіки Крим» № 64-ЗПК/2020 від 10 квітня 2020 року.³⁹ Зміни передбачають збільшення штрафів за порушення обмежувальних заходів. 14 квітня т. зв. МВС Криму опублікувало власне бачення обмежень і покарань за їх порушення⁴⁰, що протирічить наказу № 63-У про режим «підвищеної готовності».

4. ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ, ДОСТУП ДО НЕОБХІДНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ І ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

39. За офіційною інформацією де-факто влади, станом на 19 квітня був зареєстрований

61 випадок інфікування COVID-19 в Криму⁴¹

(45 – у «республіці Крим» і 16 – у Севастополі). Інформація про перший офіційно визнаний випадку захворювання в Криму з'явилася 21 березня.⁴²

40. Де-факто влада Криму підтверджує проблеми з роботою «гарячих» телефонних ліній з питань COVID-19. Як-от, «міністр праці та соціального захисту» Криму повідомила, що «гарячі» лінії постійно зайняті, через що неможливо заявити про тих, хто прибув до Криму з Росії⁴³.

Доступ до медичних закладів

41. За із заявою де-факто влади, близько 300 кримчан впродовж 14–15 квітня звернулися до медичних закладів з ознаками ГРВІ, більше 20 з них – у лікарнях з ознаками негоспітальної пневмонії⁴⁴.

42. 14 квітня стало відомо, що у Червоногвардійському психоневрологічному інтернаті виявлено випадок COVID-19⁴⁵. 17 квітня було ухвалено рішення перевести роботу інтернату на режим обсервації⁴⁶.

43. У стаціонарному відділенні лікарні №1 Севастополя було заявлено про загрозу інфікування COVID-19. Після цього Росгвардія взяла «під охорону» медичних працівників і пацієнтів відділення. За словами пацієнтів, у закладі перебуває мінімум 109 людей. Усім заборонили проходити «самоізоляцію» в домашніх умовах і залишили в лікарні. Пацієнти повідомили, що в приміщенні відсутні умови для тривалого перебування – недостатньо туалетів та душових кабін. Лише після публічного розголосу цієї ситуації де-факто влада міста заявила, що стаціонарне відділення перебуватиме у режимі обсервації до 20 квітня. Також було обіцяно, що частину людей переведуть до пансіонату, а частину – до міської лікарні №9⁴⁷.

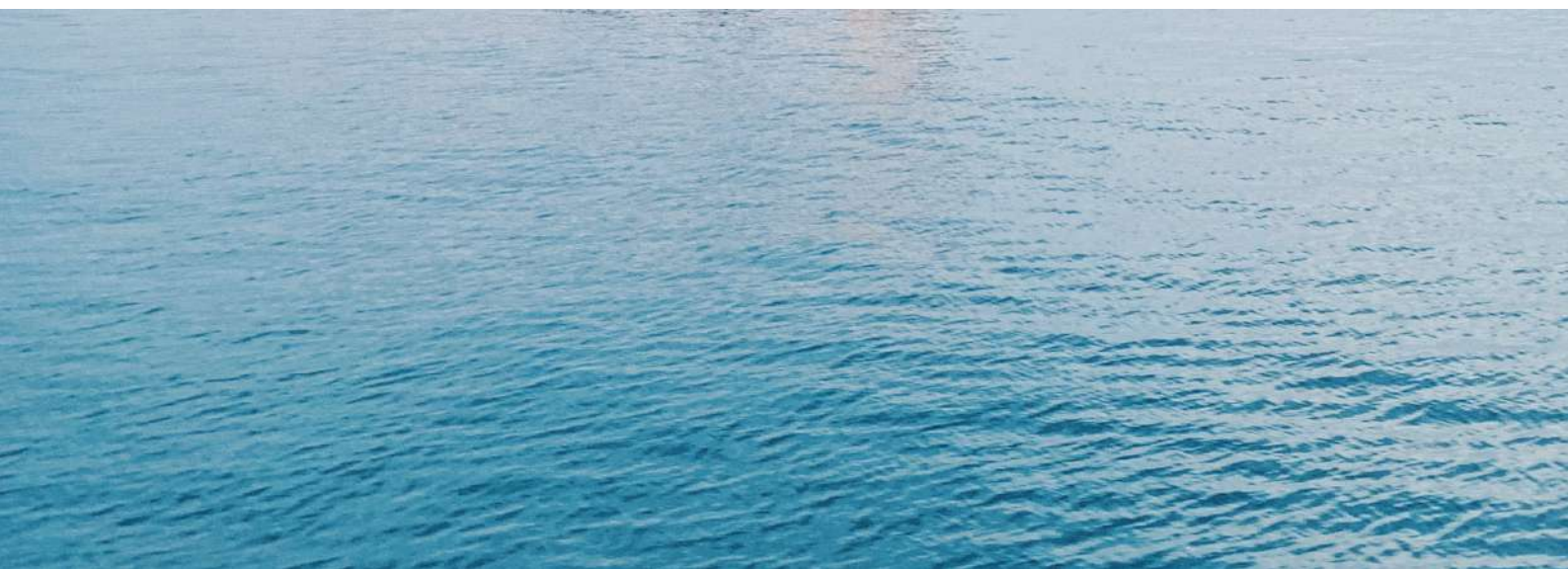

44. 14 квітня було заявлено, що медичних працівників двох лікарень Севастополя, зачинених після виявлення там COVID-19, переведуть до інших установ для перебування в обсервації: міська лікарня №4 – база відпочинку «Сонечко», лікарня №3 ім. Даші Севастопольської – пансіонат «Смарагд»⁴⁸.

45. За інформацією КПП, що надійшла з Багеровської районної лікарні Ленінського району, в поліклініках Ленінського району робота здійснюється за протоколом протидії захворюванню холерою. Як-от, якщо у пацієнта є підозра на COVID-19, то після його приходу входи до лікарні зачиняють і у нього беруть матеріал для аналізу. Проте неофіційно медичні співробітники дістали роз'яснення, що пацієнтів з підозрами на COVID-19 необхідно відправляти у «самоізоляцію» за місцем проживання, щоб «не збільшувати офіційну статистику захворюваності». У лікарні повідомляють про велику кількість випадків дитячої пневмонії (до 300 випадків за останні 4 місяці, за словами співробітників), але цих дітей не тестували на COVID-19.

46. Де-факто влада визнала, що не в змозі у повному обсязі забезпечити населення необхідною кількістю апаратів ШВЛ. За словами С. Аксьонова, станом на 16 квітня в Криму розгорнуто 478 ліжок для лікування хворих COVID-19, з яких 211 «з киснем» і 93 обладнані апаратами ШВЛ. За його інформацією, додатково буде організовано 478 ліжок в Армянську, Джанкої та Сімферополі до 28 квітня. Але він зазначив, що до федерального центру подано заявку на 240 ШВЛ, з яких обіцяно лише 72⁴⁹.

47. Кримський Росспоживнагляд повідомив про те, що темпи заповнення обсерваторів в Криму дуже високі, необхідне оперативне розгортання нових установ для роботи в режимі обсервації.⁵⁰

5. ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ

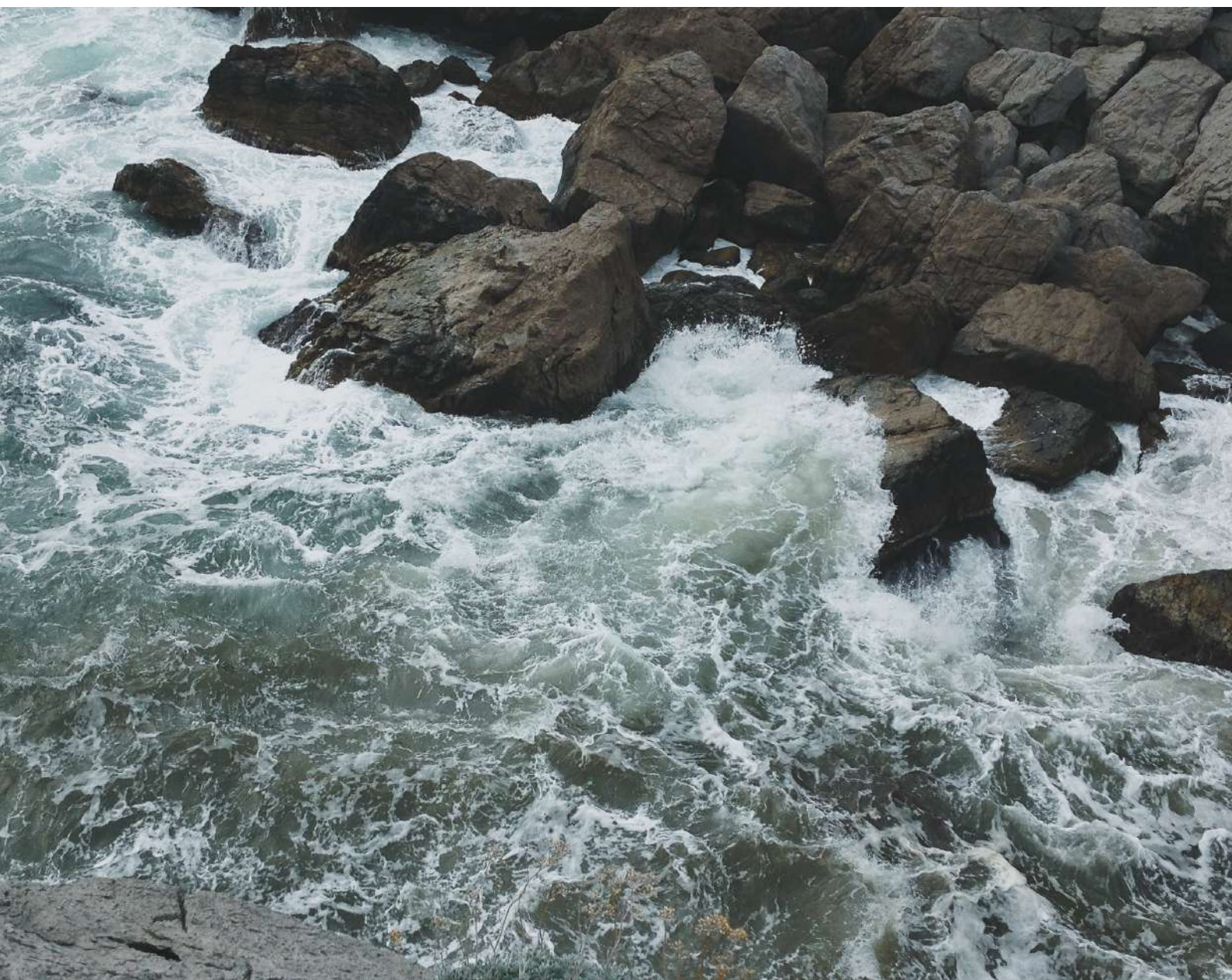

48. У період з 13 до 19 квітня в Криму різко збільшилося, практично в два рази, число офіційно підтверджених випадків COVID-19.

49. Інформація, отримана під час моніторингу, засвідчує, що офіційні цифри де-факто влади Криму занижені, а в деяких медичних установах негласно надають роз'яснення керівництву не повідомляти про всі випадки підозри на COVID-19. Таким чином, офіційні цифри про кількість випадків інфікування COVID-19 не відповідають дійсності.

50. Медичні установи, переведені на режим обсервації, не в змозі забезпечити виконання мінімальних санітарно-гігієнічних вимог для перебування пацієнтів і медичних працівників у таких умовах.

51. У багатьох медичних закладах навіть у випадках підозри на COVID-19 медичні працівники продовжують роботу без спеціальних засобів захисту.

52. В цілому, сьогочасна система охорони здоров'я Криму не здатна забезпечити належних умов для боротьби з поширенням COVID-19 та лікування хворих на COVID-19.

53. СІЗО Криму залишається переповненим, створюючи вагомі ризики для спалаху COVID-19 серед однієї з найбільш уразливих груп – в'язнів і осіб, котрі перебувають під вартою. РФ зобов'язана перейти до практики заміни запобіжних заходів альтернативними, не пов'язаними з позбавленням волі, щоб забезпечити право на життя цієї категорії людей.

54. Відсутність правової визначеності в нових нормах щодо притягнення до відповідальності за порушення обмежень режиму «підвищеної готовності» призводить до довільного тлумачення адміністративних статей і перевищення повноважень співробітниками поліції та Росгвардії, та, як наслідок, безпідставного обмеження фундаментальних прав і свобод.

55. У порушення норм міжнародного гуманітарного права РФ продовжує військові навчання на території окупованого Криму.

56. За нормами міжнародного гуманітарного права, РФ є державою, яка окупує. Ст. 56 Конвенції про захист цивільного населення зобов'язує РФ за допомогою всіх наявних у неї засобів забезпечити й підтримувати діяльність санітарних і лікарняних установ і служб, охорону здоров'я та громадську гігієну на окупованій території Криму, що передбачає також профілактичні та превентивні заходи, необхідні для боротьби з поширенням епідемії.

57. Рекомендації для уряду України:

*не вводити вичерпний перелік підстав гуманітарного змісту для перетину українських КППВ з Кримом, зберігши у такий спосіб можливість реагування на непередбачені обставини;

*інформувати громадян України, котрі не мають реєстрації місця проживання на підконтрольній Україні території, про алгоритм їхніх дій у разі підозри на інфікування COVID-19.

*здійснювати моніторинг ситуації поширення COVID-19 в Кримі доступними методами, включно з інформацією правозахисних організацій України.

58. Рекомендації міжнародним організаціям і урядам демократичних країн:

*за спроможністю, здійснювати моніторинг ситуації поширення COVID-19 в Кримі;

*не дозволяти РФ використовувати ситуацію з COVID-19 для зняття санкцій, що були запроваджені через окупацію Криму, порушення прав людини й норм міжнародного гуманітарного права.

*звернутися до РФ з вимогою виконувати рекомендації ООН і Ради Європи щодо запобігання поширення COVID-19 у місцях несвободи Криму.